

**АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПИТАННЯ
ЗАПОБІГАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ,
ПОВ'ЯЗАНИХ З КОРУПЦІЄЮ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ**

**ANALYSIS OF REGULATORY AND LEGAL ENSURING THE ISSUE
OF PREVENTION OF ADMINISTRATIVE OFFENSES RELATED
TO CORRUPTION IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE**

Мета статті полягає у здійсненні комплексно-системного аналізу нормативних засад та теоретичних основ адміністративного права, на основі якого охарактеризувати нормативно-правове забезпечення питання запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією в Збройних силах України. З'ясовано, що Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Інструкції з надання доповідей і донесень про події, кримінальні правопорушення, військові адміністративні правопорушення та адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, порушення військової дисципліни та їх облік у Міністерстві оборони України, Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту» визначає механізм надання доповідей та донесень про події, кримінальні правопорушення, військові адміністративні правопорушення та адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, порушення військової дисципліни в структурних підрозділах Міністерства оборони України Апарату Головнокомандувача Збройних Сил України, Генерального штабу Збройних Сил України, органах військового управління, з'єднаннях, військових частинах, військових навчальних закладах, установах та організаціях Збройних Сил України, органах військового управління, військових частинах, вищих військових навчальних закладах, установах, організаціях, підпорядкованих Міністерству оборони України, та державних підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства оборони України, військових частинах, установах, організаціях, підпорядкованих Державній спеціальній службі транспорту. Зроблено висновок, що нормативно-правове забезпечення питання запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією в Збройних силах України характеризується розгалуженою сукупністю нормативних актів, серед яких основне місце виділено спеціальним законом України щодо запобігання корупції та функціонування Збройних сил України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та підзаконним актам, що регламентують порядок та умови діяльності Збройних сил України. Нормативно-правове забезпечення питання запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією в Збройних силах України побудоване на засадах антикорупційної політики держави та реалізується адміністративним інструментарієм. Важливим аспектом у формуванні нормативно-правового забезпечення питання запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією в Збройних силах України є стратегічна спрямованість на міжнародні стандарти запобігання корупції у правоохоронній сфері та розвиток міжнародної співпраці щодо створення ефективної системи запобігання корупції в Збройних силах України.

Ключові слова: *корупція, запобігання корупції, адміністративне правопорушення, адміністративне правопорушення пов'язане з корупцією, Збройні Сили України.*

The purpose of the article is to carry out a complex and systematic analysis of the normative foundations and theoretical foundations of administrative law, on the basis of which to characterize the normative and legal provision of the issue of prevention of administrative offenses related to corruption in the Armed Forces of Ukraine. It was found that the Order of the Ministry of Defense of Ukraine "On the approval of the Instructions for providing reports and reports on events, criminal offenses, military administrative offenses and administrative offenses related to corruption, violations of military discipline and their accounting in the Ministry of Defense of Ukraine, the Armed Forces of Ukraine and the State Special Service of Transport" defines the mechanism for providing reports and reports on events, criminal offenses, military administrative offenses and administrative offenses related to corruption, violations of military discipline in the structural units of the Ministry of Defense of Ukraine, the Office of the Commander-in-Chief of the Armed Forces of Ukraine, the General Staff of the Armed Forces of Ukraine, military command bodies, formations, military units, military educational institutions, institutions and organizations of the Armed Forces of Ukraine, military command bodies, military units, higher military educational institutions, institutions, organizations subordinate to the Ministry of Defense of Ukraine, and state enterprises belonging to the sphere of administration of the Ministry of Defense of Ukraine, military units, institutions, organizations subordinate to the State Special Transport Service. It was concluded that the normative and legal provision of the issue of prevention of administrative offenses related to corruption in the Armed Forces of Ukraine is characterized by an extensive set of normative acts, among which the main place is allocated to special laws of Ukraine on the prevention of corruption and the functioning of the Armed Forces of Ukraine, the Code of Ukraine on Administrative Offenses and by-laws regulating the order and conditions of activity of the Armed Forces of Ukraine. Normative and legal provision of the issue of prevention of administrative offenses related to corruption in the Armed Forces of Ukraine is built on the principles of the anti-corruption policy of the state and is implemented by administrative tools. An important aspect in the formation of regulatory and legal support for the prevention of administrative offenses related to corruption in the Armed Forces of Ukraine is the strategic focus on international standards for the prevention of corruption in the law enforcement sphere and the development of international cooperation in order to create an effective system for preventing corruption in the Armed Forces of Ukraine.

Key words: *corruption, prevention of corruption, administrative offense, administrative offense related to corruption, Armed Forces of Ukraine.*

Актуальність теми. Рівень та масштаби корупції в країні, ефективність протидії корупційним процесам значною мірою залежать від доброчесності виборних посадових осіб, демократичності політичної системи загалом і виборчого процесу зокрема. Основними причинами такого стану справ є все ще слабкі інститути демократії в Україні, корупціогенне виборче законодавство, недосконале законодавство щодо фінансування виборчих кампаній та політичних партій, відсутність належного правового регулювання щодо запобігання конфлікту інтересів у діяльності виборних осіб та прозорих засад лобіювання. Очевидно, що розв'язати проблему політичної корупції можна тільки поступово, шляхом формування нового законодавства, посилення контролю за діяльністю виборних посадовців і представницьких органів влади з боку відповідних державних органів, інститутів громадянського суспільства, зокрема засобів масової інформації, підвищення політичної відповідальності громадян за свій вибір і народних обранців за свою діяльність. Разом з тим низка заходів законодавчого характеру повинна бути реалізована протягом найближчого часу [2].

Огляд останніх досліджень. Запобігання адміністративним правопорушенням пов'язаних із корупцією, зокрема, у правоохоронних органах, аналізували у своїх наукових роботах такі вчені як: В. Авер'янов, С. Алфьоров, А. Басов, М. Бездольний, О. Безпалова, Ю. Битяк, С. Гончарук, О. Губанов, О. Джафарова, В. Загородній, Н. Задирака, О. Клок, Ю. Коваленко, В. Колпаков, А. Комзюк, Г. Лученцов, П. Лютіков, М. Мельник, В. Настюк, О. Пасека, А. Приходько, С. Рогульський, С. Серьогін, С. Стеценко, М. Хавронюк, О. Шимон та багато інших.

Однак, суспільна значимість адміністративних правопорушень пов'язаних із корупцією, що полягає в економічних та політичних процесах нашої держави підкреслює важливість досліджень запобігання таким правопорушенням.

Мета статті полягає у здійсненні комплексно-системного аналізу нормативних засад та теоретичних основ адміністративного права, на основі якого охарактеризувати нормативно-правове забезпечення питання запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією в Збройних силах України.

Виклад основних положень. Основоположним нормативно-правовим актом в антикорупційному законодавстві України є Закон України «Про запобігання корупції», який визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень. Зокрема, даний нормативно-правовий акт визначає правовий статус центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику, а саме – Національного агентства з питань запобігання корупції, яке в свою чергу у відповідності із цим законом формує та реалізує державну антикорупційну політику [1].

Також вважаємо за необхідне вказати за Закон України «Про Збройні Сили України», який визначає функції, склад Збройних Сил України, правові засади їх організації, діяльності, дислокації, керівництва та управління ними. Збройні Сили України забезпечують стримування збройної агресії проти України та відсіч їй, охорону повітряного простору держави та підводного простору у межах територіального моря України у випадках, визначених законом, беруть участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом. Закон містить норми щодо загальної структури, складу та організації Збройних Сил України, інформацію щодо керівництва Збройних Сил України та забезпечення їх діяльності, а також засади на яких Збройні Сили України проводять свою діяльність [3].

Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» здійснює правове регулювання відносин між державою і громадянами України у зв'язку з виконанням ними конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, а також визначає загальні засади проходження в Україні військової служби. Закон зауважує, що військові посадові особи Збройних Сил України зобов'язані вживати заходів щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, передбачених Законом України «Про запобігання корупції» [4].

Закон України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» з метою подальшого зміцнення законності, правопорядку та військової дисципліни у Збройних Силах України, забезпечення конституційних прав військовослужбовців визначає статус, основні завдання, організацію та принципи діяльності Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, права, обов'язки, заходи соціального і правового захисту та відповідальність її військовослужбовців. Військова служба правопорядку у Збройних Силах України – спеціальне правоохоронне формування у складі Збройних Сил України, призначене для забезпечення правопорядку і військової дисципліни серед військовослужбовців Збройних Сил України у місцях дислокації військових частин, у військових навчальних закладах, установах та організаціях (далі – військові частини), військових містечках, на вулицях і в громадських місцях; для запобігання кримінальним та іншим правопорушенням у Збройних Силах України, їх припинення; для захисту життя, здоров'я, прав і законних інтересів військовослужбовців, військовозобов'язаних під час проходження ними зборів, працівників Збройних Сил України, а також для захисту майна Збройних Сил України від розкрадання та інших протиправних посягань, а так само для участі у протидії диверсійним проявам і терористичним актам на військових об'єктах [5].

Завданням Кодексу України про адміністративні правопорушення є охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції України та Законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством. Так, Главою 13-А Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачено перелік та визначення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією [8].

Указ Президента України «Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України» визначає порядок проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України та регулюються питання, пов'язані з проходженням такої служби під час виконання громадянами військового обов'язку в запасі. Положення застосовується також до відносин, що виникають у зв'язку з проходженням у Збройних Силах України кадрової військової служби особами офіцерського складу до їх переходу в установленому порядку на військову службу за контрактом або звільнення з військової служби [6].

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство оборони України» визначає Міністерство оборони України центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Міноборони є центральним органом виконавчої влади та військового управління, у підпорядкуванні якого перебувають Збройні Сили України. Одним із основних завдань Міністерства оборони України є забезпечення у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України реалізацію державної програми з виконання Антикорупційної стратегії. Для виконання вищевказаного завдання, Міністерство оборони України забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, розроблення та здійснення заходів для запобігання і протидії корупції та недопущення вчинення правопорушень, контроль за їх реалізацією в апараті Міноборони, на підприємствах, в установах і організаціях, які належать до сфери його управління та Збройних Силах України [7].

Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Антикорупційної програми Міністерства оборони України на 2021-2024 роки», метою якої є досягнення суттєвого прогресу у запобіганні та протидії корупції, забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності в апараті Міноборони, на підприємствах, в установах і організаціях які належать до сфери управління Міноборони, Збройних Силах України, Головному управлінні розвідки Міністерства оборони України, Державної спеціальної служби транспорту, застосування комплексу першочергових превентивних заходів у найбільш вразливих до корупційних ризиків сферах діяльності, формування умов для поступової трансформації системи роботи щодо запобігання корупції на стандарти НАТО з розбудови доброчесності [9].

Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України» визначає підстави та механізм проведення службового розслідування стосовно військовослужбовців Збройних Сил України, а також військово-зобов'язаних та резервістів, які не виконали (неналежно виконали) свої службові обов'язки або вчинили правопорушення під час проходження служби (зборів), а також дії (бездіяльність) яких призвели до завдання шкоди державі. В Порядку зазначено, що службове розслідування за фактами порушень антикорупційного законодавства проводиться відповідно до Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України, а також положень Закону України «Про запобігання корупції» [10].

Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Інструкції з надання доповідей і донесень про події, кримінальні правопорушення, військові адміністративні правопорушення та адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, порушення військової дисципліни та їх облік у Міністерстві оборони України, Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту» визначає механізм надання доповідей та донесень про події, кримінальні правопорушення, військові адміністративні правопорушення та адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, порушення військової дисципліни в структурних підрозділах Міністерства оборони України Апарату Головнокомандувача Збройних Сил України, Генерального штабу Збройних Сил України, органах військового управління, з'єднаннях, військових частинах, військових навчальних закладах, установах та організаціях Збройних Сил України, органах військового управління, військових частинах, вищих військових навчальних закладах, установах, організаціях, підпорядкованих Міністерству оборони України, та державних підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства оборони України, військових частинах, установах, організаціях, підпорядкованих Державній спеціальній службі транспорту [11].

Загалом, нормативно-правове забезпечення питання запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією в Збройних силах України характеризується розгалуженою сукупністю нормативних актів, серед яких основне місце виділено спеціальним законам України щодо запобігання корупції та функціонування Збройних сил України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та підзаконним актам, що регламентують порядок та умови діяльності Збройних сил України.

Нормативно-правове забезпечення питання запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією в Збройних силах України побудоване на засадах антикорупційної політики держави та реалізується адміністративним інструментарієм. Важливим аспектом у формуванні нормативно-правового забезпечення питання запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією в Збройних силах України є стратегічна спрямованість на міжнародні стандарти запобігання корупції у правоохоронній сфері та розвиток міжнародної співпраці щодо створення ефективної системи запобігання корупції в Збройних силах України.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 року № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 49. Ст. 2056.
2. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки : Закон України від 14.10.2014 № 1699-VII. *Урядовий кур'єр*. 2014. № 200.
3. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 року № 1934- XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст.108.
4. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992 року № 2232-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 385.
5. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон України від 07.03.2002 року № 3099-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 32. Ст. 225.
6. Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України : Указ Президента України від 10.12.2008 року № 1153/2008. *Верховна Рада України* : офіційний веб-сайт. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008#Text>
7. Про затвердження Положення про Міністерство оборони України: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 року № 671. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2014-п#Text>
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Ст. 1122.
9. Про затвердження Антикорупційної програми Міністерства оборони України на 2021–2024 роки : Наказ Міністерства оборони України від 31.08.2021 року № 264. Міністерство оборони України: офіційний веб-сайт. 2021. URL: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/mou_2021/264_nm_full_2021.pdf
10. Про затвердження Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України : Наказ Міністерства оборони України від 21.11.2017 року № 608. *Верховна Рада України* : офіційний веб-сайт. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1503-17#Text>
11. Про затвердження Інструкції з надання доповідей і донесень про події, кримінальні правопорушення, військові адміністративні правопорушення та адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, порушення військової дисципліни та їх облік у Міністерстві оборони України, Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту: Наказ Міністерства оборони України від 29.11.2018 року № 604. *Верховна Рада України* : офіційний веб-сайт. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1451-18#Text>